

JUHÁSZ TIBOR

JÖN ÉS ÁTIRAMLIK¹

Interjú Fenyvesi Ottóval

Költő, műfordító, szerkesztő, művészeti szakíró, képzőművész. Tavaly két verseskötete is megjelent, mindkettő egyfajta számvetés, válaszkíséret az olyan kérdésekre, hogy mi marad meg és mivész el az időben. Fragmentumok által inspirált költészet az entrópia felé haladó világban? Fenyvesi Ottóval arról is beszélgettem, hogy miért vonzódik a hosszúversek nagy lélegzetvételi kompozícióihoz.

– Írásaidal először 2015-ben, a *Prae* folyóiratban találkoztam. Az év második lapszámában megjelent verseidet olvasva meglepetten figyeltem fel egy linkre, amely a Penavín tanárnővel Szunyoghéknál Lendván című szövegbe volt ágyazva, és a világhírű Abba nevű formáció *Watch Out* című dalához vezetett. Számomra ez a dal – egyébként azóta is hallgatom – meglepően rockosnak tűnt azokhoz az Abba-számokhoz képest, amelyeket akkoriban ismertem.

– Az Abba együttes soha nem tartozott a kedvenceim közé, de a popzene történetében mégis fontos szerepük van: az Eurovízió nevű szerencsétlen táncdalfesztivál történetének egyetlen győztese, amely nemzetközi szinten jelentős életművet tudott felmutatni. A *Watch Out* az Eurovízió-győztes *Waterloo* című dalt tartalmazó kislemez B oldalán található, és rockos, nagyon kilóg az Abba repertoárjából.

– Egy meglehetősen kritikus szöveghelyet követett a link: „Abban az időben a hanglemez / B oldalán is jók voltak a dalok”. Javíts ki, ha tévedek, de én úgy látom, a könnyűzene történetével kapcsolatos reflexiódat általában az idősíkok értékszembebesítő összehasonlítása jellemzi. Mi az, ami ennyire fontos neked a rock és a blues műfajában? Vagy talán célszerűbb lenne úgy kérdezni, hogy a beatkultúrában?

– Igen, nevezhetjük beatkultúrának, de akár rock and roll életérzésnek is. Fiatalabb koromban, tizenöt éven keresztül, 1975-től 1991 végéig, többek között lemezlovasként dolgoztam az Újvidéki Rádió magyar nyelvű adásában. Különböző zenei műsorokat szerkeszthettem. Ezekben mindig igyekeztem a zene mögötti tartalmakra (költészet, szociológia, filozófia stb.) is rámutatni. Életem meghatározó élménye volt az 1960-as, '70-es és '80-as évek rockzenéje, akárcsak annak a kornak a művészeti praxisa: a pop art, a konceptualizmus, a fluxus, a performansz, a kollázs, a képregény és minden más, ami szembejött velünk. Számomra a blues, a jazz és a rockzene több volt, mint szórakozás. A rock and roll a mozgalmá szerveződő nyugtalanság indulatában született. Kezdetben rítus volt. Nem csupán új zenei világnyelvet jelölt, hanem bizonyos gondolkodásmódot, magatartásformát, életstílust is, amely fokozatosan beépült a modern társadalom mindennapjaiba, kultúrájába. A rock and roll ritmusával, hangerejével, előadásmódjával, a dalok szövegeivel az ifjúság sajátos ön-

¹ Az interjú az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP–21–3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült.

kifejezését, lázadását segítette elő. Hangos és egyben hatásos tiltakozás volt a tekintélyelvű intézményrendszerek, a fogyasztói társadalom normái, értékei, szokásai ellen. Először az úgynevezett szubkulturális jelenségekkel (divat, öltözködés, hajviselet, szexuális forradalom, környezetvédelmi mozgalmak stb.) lépett szoros kölcsönhatásba, majd később különböző művészeti ágakat (film, színház, képzőművészet, irodalom stb.) termékenyített meg. Aztán a rock and roll és a vele kapcsolatos underground „ellenkultúra” tapasztalatait lassan kezdte felzabálni a biznisz, de az 1970-es évek közepén megszületett a punk, amely új zenét, új divatot, új magatartásformákat hozott létre. Sorozatban bukkantak fel olyan zenekarok, amelyek egyszerű, lüktető, kaotikus zenével, szókimondó szövegekkel újra megcsillantották a rock legfontosabb erőit és egykori célkitűzéseit. „A csinos és puhány dolgokhoz semmi közünk. Nekünk az étellel van dolgunk, az viszont ronda és közönséges” – ordították világgá a punkok.

Szóval, az általam említett beatkultúrának vagy az általam forszírozott rock and rollnak forradalmi szerepe volt a művészetek megújításában, az ifjúsági lázadás energiaközpontja volt. Én mindenféle minőségemben ezt a kultúrát képviselem, amely tulajdonképpen számomra kedves életmód.

– *Hogyan függ össze mindez a kapitalizmuskritikával? Gondolatvilágodnak erre a sajátosságára az első köteteid recepciója is felfigyelt már, és bár azóta mintha egy kicsit háttérbe szorultak volna a verseidben ezek a szólások, de azért a tavaly megjelent két kötetedben, a 66 című válogatásban, valamint a Paloznak overdrive-ban is megfigyelhetők.*

– Mindenféle autokrata rendszerrel szemben álltam, és állok ma is, a kommunizmussal és kapitalizmussal egyaránt. A szolidaritás és a tolerancia híve vagyok. Harminchét évig Jugoszláviában, egy kommunista országban éltem. Szerkesztőtársaimmal együtt a kommunizmus igazságtalanságai ellen hadakoztunk. Bele is buktunk, az általunk szerkesztett *Új Symposium* folyóiratot 1983-ban betiltották, és hosszú évekre szilenciumra lettünk ítélve, mint a rendszer ellenségei. A *Symposium* idősebb nemzedékének tagjaitól, akiket mestereinknek tekintünk, egyfajta kritikai érzékenységet örököltünk. Aminek lényege ott van Periklész beszédében, melyet a háború első évében elesett athéniak temetésén mondott el: „Az emberek nem engedik magukat zsarnoki módon kormányozni”. Max Weber szerint a kapitalizmust a protestáns, aszkéta szellem hozta létre, amelyet a haszonra való törekvés, valamint a racionális munkafegyelem, a munkaszervezés együttese hatott át. Mozgatórugója a teljesítmény, a szorgalom, a dinamika, a fegyelem, a hivatás, a kötelesség, a módszeresség és az állandó önreflexió volt, ami kezdetben jó dolognak számított, de idővel egyre több lett a kapitalizmussal kapcsolatos feloldhatatlan ellentmondás és kérdőjel.

Az én nemzedékemnek még nagyon fájnak a társadalmi igazságtalanságok. Ez ma már alig érdekel valakit. Amerre csak nézünk, kapzsiságot, falánkságot, korrupciót és degenerációt látunk. Hatalmi gögöt és képmutatást tapasztalunk. A kapitalizmussal együtt jár a nyomor, és egyre inkább kidomborodik a romboló kreativitás is, ami vele jár. Szerintem morális entrópia felé halad a világ.

– *Műveidből és interjúidból rendre arra lehet következtetni, hogy munkál benned egyfajta nemzedéki tudat (az eddigi kérdéseimre adott válaszaidban is gyakran T/1-ben szólalsz meg), amelynek alappillérei között említhetjük például a beatet, a szabadság és a progresszivitás iránti igényt, a délvidéki származást, valamint az Új Symposiumhoz fűződő emlékeket, amelynek szerkesztője voltál. Mesélj a nemzedékiségedről!*

– Az *Új Symposion* harmadik nemzedéke a hetvenes évek közepén szerveződött, Danyi Magdolna (1950–2012) főszerkesztése alatt. Danyi 1974-ben vette át a stafétát Tolnai Ottótól. Mi akkor pályakezdők voltunk, újvidéki egyetemi tanulmányainkat épphogy elkezdjük. Voltak közöttünk versírók, prózaírók, kritikusok, esztéták, filozófusok, képzőművészek, zenészek. Kíváncsisággal és alázattal vettünk részt a közös munkában. Számomra a közösség is nagyon fontos volt.

Nekem olyan szerencsém volt, hogy viszonylag fiatalon (húszéves koromban) nagyszerű csapat (az *Új Symposion* alkotógárdájának) része lettem. Alapjában véve lézengő, keresgélő társaság voltunk, nyitva tartottuk a szemünket. Úgy gondoltuk, totális támadást kell indítanunk minden hamis, torz, piszkos megnyilvánulás ellen. Ki akartuk szabadítani a szavakat, sőt megtisztítani az egész művészetet, és ezzel az újratereztett művészettel kiszabadítani a megbéklyózott valóságot. Felszabadítani, definiálni önmagunkat. Mindeközben mégis a legfontosabbnak a barátság számított köztünk.

Az *Új Symposion* harmadik nemzedéke „kemény magjának” tagja volt Sziveri János (a leváltott főszerkesztő), Csorba Béla, Losonczi Alpár, Balázs Attila, Mák Ferenc, Radics Viktória, Kalapáti Ferenc, Szűgyi Zoltán és jómagam. Bojkottáltuk az új lapot, nem voltunk hajlandók részt venni a vajdasági kommunista hatalom által kinevezett új főszerkesztő folyóiratában.

– *Azért is szerettem volna elidőzni egy kicsit a nemzedékiségnél, mert a Paloznak overdrive egyik verse szerintem nagyon izgalmos fénytörésben láttatja például 1968 emlékezetét. Az 1968 (kamaszkorom legszebb nyara) című szöveged épp arra világít rá, hogy a nevezetes évszám térségenként és társadalmi csoportonként is eltérő tapasztalatokat fed le, ezért is lenne érdemes hatvannyolc helyett hatvannyolcokról beszélni. Mi a te saját hatvannyolcad?*

– Hatvannyolcban én még nagyon fiatal voltam, tizennégy éves kamasz, akit csak a lányok és a foci érdekelt. Igazándiból személyes, közvetlen kapcsolatom – az életkorom miatt – nem lehetett vele. Ám a '68-asok voltak a tanítómestereim. A '68-as lázadókhöz kötődő eszmék és szimbólumok jelentősen befolyásolták a világlátásomat. Az én hatvannyolcam elsősorban egyfajta új érzékenységet jelentett: kísérletezést, új művészeti kifejezési formák és témák meghódítását. A régivel, a hagyományossal szemben egy nagyon erős kritikai és ellenkulturális attitűd kialakítására törekedtünk. Mindenben kételkedtünk. Tolnaiék nyomdokában haladva célunk a költészet, a lírai beszéd demisztifikálása volt, ahogy Bányai János, az *Új Symposion* nemzedékének egyik teoretikusa megfogalmazta: „a költészet kemény munka, veszélyekkel és félelmekkel teli. Innen nem vezet út az idilli örömhöz.” Bányai szerint a költői nyelv szerepe kettős, egyrészt a korrallal való dialógust, a kor kérdéseire adható művészi válaszokat feltételezi, másrészt pedig a művészet alapvető kérdéseit, a művészi hivatás problémáját aktualizálja. Ez egyfajta intellektuális érzékenység, mely a „gondolkodva létezni” kérdéskört reprezentálja. Számomra 1968 legerősebb üzenete ez volt.

– *A veszprémi Vár Ucca Műhely folyóirat főszerkesztője vagy. Szerkesztési alapelveid változtak az Új Symposion időszakához képest?*

– A szerkesztői elvek nem változtak, de azért tudom, hogy a *Vár Ucca Műhely* egészen más jellegű vállalkozás, mint az *Új Symposion*. Más idők, más alkotói érzékenység és közeg, más technikák. Az új nemzedék mást ír, mást olvas, más a zenéjük. De azért próbálom megérteni azt a tapasztalatot, amiből felépül az új világ. Igyekszem lehetőségeket nyújtani a fiatal

alkotóknak. A *Vár Ucca Műhely* 2000-ben alakult, azóta mintegy ötven fiatal indítottunk el a pályán. Persze sokan lemorzsolódtak, de néhányan országos hírnévre tettek szert. A két legekleatásabb példa erre Nemes Z. Márió és Fölköli Gábor (aki a Sorbonne-on doktorált). Ma már mindketten az ELTE-n tanítanak. Az a létbizonytalanság viszont, ami már az *Új Symposium* is jellemezte, megmaradt. Most is, azóta is az van, hogy nincs pénz, éppen csak futja nyomdaköltségre és szerény tiszteletdíjakra. A pénztelenség miatt folyton a megszűnés réme kísért bennünket.

– *A válogatáskötetbe nem vettél fel olyan szövegeket, amelyek a '93-as A káosz anyaga című kötet előtti két könyvedben kaptak helyet. A '90-es évek eleje nemcsak a szelekciós döntések miatt látszik sarkalatos pontnak a pályádon. '91-ben települtél át a Vajdaságból Magyarországra a háború miatt. Meséj, kérlek, a válogatás szempontjairól!*

– A 66 című kötet koncepciója egyszerű: az áttelepedés után, az 1992 és 2015 közötti időszakban, Magyarországon írt verseket tartalmazza. A hangsúly két verscikluson van, a kötet szerkezete az *Amerikai improvizációkra* és a *Minimum Rock and Rollra* épül fel. Az elmúlt években e két kötet iránt elég sok fiatal olvasó érdeklődött, de ezek régóta nem kaphatók már, ezért a kiadóval úgy beszélünk meg, hogy legyen egy olyan kötet, amelyben ezek mindenképp szerepelnek.

– *A két könyvet az utazás toposza is összefogja. Míg a 66 összegző jelleggel szemlézi az áttelepülés utáni költői pályádat (a cím utalás az életkorodra), addig a Paloznak overdrive versei egy olyan élettörténet rekonstruálására igyekeznek rábírni az olvasót, amelynek sarokpontjaiként Újvidék és Veszprém megye, azon belül is Lovas jelölhetők meg. Azt is mondhatnánk, a Paloznak overdrive az életeden tekint végig, a 66 pedig a költői munkásságod egy szakaszán. Hogyan viszonyul egymáshoz ez a két könyv a te értelmezésedben?*

– Mi még úgy tanultuk, hogy a gondolkodás térbe ágyazottsága kultúrateremtő erővel bír, és hogy a kulturális dimenziók mindig magukon viselik a térbeliség nyomait. A geofilozófia ihletettségu gondolkodás (Gilles Deleuze és Félix Guattari elmélete) a föld horizontjának feltárására törekszik. Ilyen értelemben az ember mint a világ utasa a világtér bejárására, elfoglalására rendeltetett lény. Heidegger *A földút (Der Feldweg)* című esszéjében (amellyel lezárja az életművét) is erről értekezik, számára meghatározó volt „a gondolkodás útjellegeének megpillantása”. Miután 2015-ben a Balaton partjára költöztem, a házunk előtt kanyargó ókori római út lett az egyik fő ihletőm. Engem mindig nagyon érdekelték a helyek. Hol élünk, honnan jöttünk, stb. Nagy érdeklődéssel fordultam a természet felé is, figyelem a balatoni nádasokat, virágokat, a kertünk végében illatozó óriási hársfát, ami egy külön világ, egy önálló kozmosz a méhekkel, bogarakkal, madarakkal. Végül is a művészet, a költészet, a megismerés gyönyörűsége – számomra valójában egy utazás, tapasztalatgyűjtés. A *Paloznak overdrive* a művészi pályám tapasztalatainak összegzése.

– *Utaltam rá az előbb, hogy én a Paloznak overdrive-ot emlékezőkötetként olvasom. Az az érzésem, hogy széttördeltesd az eddigi életed történetét (könnyen beazonosítható életrajzi referenciákat használsz, ezért merek autobiografikus olvasatot adni a könyvednek), és az így keletkezett fragmentumokat bravúrosan kombináltad a kötet tizenhét hosszúversében. Meséj, kérlek, az írásfolyamatról!*

– Az én értelmezésében a költő ismeretlen, magányos utakon jár, legtöbbször ösztöneire hagyatkozik. Az ember természetes állapota az üresség, ami az idők folyamán feltöltődik mindenfélével: eszmékkel, elméletekkel, történetekkel, érzelmekkel, barátságokkal, képekkel, emlékekkel és nagyon sok mással. Az élet jön, és átiramlik rajtunk. Van, ami megmarad, és van, ami feledésbe merül. Ezzel a nyersanyaggal kell kezdeni valamit. Ha költemény lesz belőle, az kegyelmi állapot. Egyik legfőbb célom versebe írni minden veszendőt, jót-rosszat, múltat és jelent.

Ami a technikámat illeti, számomra meghatározó a posztmodern kor mozaikszerűsége. A töredék iránti vonzódás modern kori nagymesterei közül két francia szakembert is meg kell említenem: Maurice Blanchot-ot és Roland Barthes-ot. Alkotói pályájuk során őket is a fragmentumok inspirálták, amikor legszemélyesebb szövegeiket töredék formában írták meg. De említhetném T. S. Eliotot is. A magyarok közül pedig Tolnai Ottó, Domonkos István, Szentkuthy Miklós, Juhász Ferenc, Tandori Dezső és Orbán Ottó ars poeticája volt hatással versírói gyakorlatomra.

Engem az automatizmus és a szabálytalanság vonz. Gyekszem kibújni mindenfajta besorolás alól. Inspirálnak a „nehéz helyzetek”. Általában vesztes helyzetbe hozom magam, elmegyek a szakadék széléig, és onnan próbálok visszakapaszkodni. Alkotói szempontból „az éppen nem jól megy” situáció mindig jót tesz velem. Ilyenkor meglődül a fantáziám. Ekkor jönnek létre a művek. Általában leltárt készítek a világ állapotáról, érzelmekről, hangulatokról, a „lét elviselhetetlen könnyedségéről”, a széthullás fragmentumairól. Megörökítem, fényesre csiszolom azt a kevés nem is tudom mit, amit helyettem senki sem tudna felmutatni vagy elmondani.

A művészet egy szellemi kultúra mintázata. A művész pedig egy médium, aki képest hírt adni egy időtlen világról.

– Látomások, álmok, konkrétumok – ezek után nem meglepő, hogy a Paloznak overdrive alcímébe emelt három kifejezés az emlékezés felől nyer többletjelentést. E három szó tehát lényegében a múlthoz való hozzáférés problémáira figyelmeztethet, az emlékezet konstruáló voltára, arra, hogy a múltunk is fikció, és ahogyan létrehozzuk, az a mód rokonítható a fikcióképzés eljárásaival. Hogyan adódtak a számodra ezek az összefüggések az alkotás során? Miért erre a három szóra esett a választásod?

– Mert az emberi élet a valóság és a képzelet között ingázik. Először is az álmokra térnék ki, amelyek általában irreálisak, de befolyásolják tudatállapotunkat. Hiszem, hogy az álomnak fontos célja van az álmodóval. Az álom egy másik világba varázsolja az álmodót, de mások szerint az álmok felidéznek azokat a momentumokat, melyek az éber emberi tudat rendezett tartalma számára elvesznek. Vannak olyan feltételezések is, hogy az álmok összeköttetésben állnak az emberfeletti lények világával. Az álmokban istenek és démonok nyilatkoznak meg. Freud szerint viszont az álmainkból inkább a múltat ismerjük meg: „Mert az álom, akárhonnan nézzük is, a múltból ered... Amikor az álom vágyunkat mutatja, kétségtelenül a jövőbe vezet bennünket, de ezt a jövőt, amelyet az álmodó jelennek tekint, az elpusztíthatatlan vagy a múlt képére alakítja.”

Ami a konkrétumokat illeti, ezeket a hétköznapi élethelyzetekben észleljük: tárgyak, illatok, ízek, szituációk, események, amelyek „kijózanítanak” bennünket.

A művészet nagyrészt a látomások világa, ahol bármi lehetséges. Az igazi nagy dolgok az alkotással kezdődnek, amikor a magunk képére formáljuk a tapasztalatainkat, élményeinket.

– *A hosszúversek formája központinak mondható az életművedben, pályakezdésedtől vonzódsz a nagy lélegzetvételi kompozíciókhoz. Miért?*

– Nem tudom. Mondhatnám, hogy szeretem a részleteket, a spontán beszédet. Ez a forma fejezi ki a „szellemiségemet”. Mindig is rajongtam Kassák Lajos, Paul Cendrars és Tolnai Ottó költészetéért, a hosszúverseikért. Úgyhogy ösztöneim ebbe az irányba vittek el. Viccből többször elmondtam már, hogy fiatal korunkban – amikor nagyjából ugyanolyan szegények voltunk, mint most – az irodalmi folyóiratok verssoronként fizettek honoráriumot. Költő barátaimmal olyan hosszú verseket szerettünk volna írni, hogy meggazdagodjunk belőle. Később – amerikai utazásom után – beláttam, hogy a hosszúvers olvasói szempontból nagyobb koncentrációt kíván, és ez megnehezíti az olvasói befogadást, ezért például az *Amerikai improvizációk* című ciklusom apróbb részekből, töredékekből áll. Miközben az improvizációk lényegében felfoghatók egy hosszúversnek is. Ugyanez a helyzet a *Minimum Rock and Roll* ciklussal is. Költészetem egyik értő kritikusja azt írta: Fenyvesi Ottó verseit olvasva „mintha egy lemezlovas beszélne, a dallamok fölött egyre csak mondja, mondja, mert fél, ha egy pillanatra is abbahagyná, örökre némulna el.”

– *Verseidben gyakran visszatérsz a gyermekkorod meghatározó élményeihez, újra és újra megírod őket, ezáltal más-más megvilágításba helyezel bizonyos történetzilánkokat. Ugyanakkor elkerülsz az önisméltést, úgy tűnik, kifogyhatatlan vagy a történetekből, mindig találsz a múltadban valamit, amelyet fel tudsz használni a költeményeidben. Mi motiválja ezt a vissza-visszaforduló figyelmet?*

– Az én alkotói pályámat mindig meghatározta a véletlen és a szükségszerűség. Hiszen minden vers látszólag a véletlenből születik – egy intuícióból, egy látványból, egy álomból, egy furcsa élményből –, majd testet ölt, ami újabb teret nyithat újabb váratlan és véletlen elemeknek. Nietzsche saját filozófiája fordulópontjaként „az örök visszatérés gondolatának felbukkanását” nevezte meg, mely egy „új módon való élet tervét” is jelentette számára. Ehhez hasonlóan bennem is feltűnik az egyetlen vers, mely egyszerre lenne ugyanaz és mégis folyton változó, különbözőségeiben ismétlődő és ismétlődéseiben egy eltérő, befejezhetetlen, végtelen hosszúvers, amelyben helyet kapnának kételyeim, dilemmáim, kérdéseim, folyamatos időtapasztalatom, megélt történeteim. Tudom, hogy nincs olyan konkrét válasz, ami lezár valamit, ezért számomra minden kinyilatkozás ideiglenes. Időről időre újabb részletek merülnek fel, amelyek új megvilágításba helyezik a dolgokat.

– *Képzőművészként kollázsaidról, képverseidről vagy ismert. Vizuális munkáidban központi szerepet játszik a betű, gyakran dolgozol többnyelvű szövegekkel, illetve olyan összeillesztési műveleteket hajtasz végre, amelyek ellehetetlenítik az olvasást. Mi az, ami vonzóvá teszi számodra a betűk esztétikáját?*

– Mindig is érdekelt a vizuális művészet, legfőképpen a film- és a képzőművészet. Az 1970-es évek legelején Ács József és Csernik Attila hatására kezdtem el foglalkozni ezzel a műfajjal. Ács József ismert újvidéki festőművész, absztrakt expresszionista stílusban dolgozott. Csernik

pedig (a Bosch+Bosch Csoport tagjaként) kollázsokat és objektet készített, plakátokat és könyveket tervezett. Kezdetben nagy hatással volt rám a dada, a pop-art, a graffitik, a „francia új hullám”, a videóklippek és a punkfanzinok képi világa. Ezekből az elemekből alakítottam ki stílusomat, amelynek egyik központi eleme a betű. Kezdetben főleg ellentmondásos tartalmú újságcímeket illesztettem egymás mellé, később többnyelvűek lettek a képeim, hiszen harminchét éves koromig multikulturális világban, országban éltem, ahol különböző kultúrák, szokások, viselkedésformák, nyelvek keveredtek egymással.

Különböző nyelvek labirintusában és az úgynevezett Gutenberg-galaxisban éltem, rengeteg nyomtatott sajtótermék (újság, színes magazin, reklám stb.) vett körül, azokból szereztem a munkámhoz szükséges információkat, és egy olyan modern vagy posztmodern korban élünk, amikor kialakult egy látványcentrikus civilizáció. Nem kellett különösebb erőfeszítést tenni ahhoz, hogy „montázsban lássuk az életet”, ahogy kedvenc művészeti-filozófusom, Arthur Danto (1924–2013) hirdeti. És ez így van ma is, csak egyre gyorsabb tempóban. Kollázsaim hozzákapcsolása a leltár narratív elvéhez a fogyasztói társadalom paródiája is akar lenni. Ebben a világnézetben a környező világ tételekre atomizálódik, és minden tétel árucikk, azaz különálló tárgy.

– *Ahogy korábban nyilatkoztad, a Paloznak overdrive verseinek nagy részét felkérésre írtad. A felkérések hogyan befolyásolják a munkatempódat?*

– A felkérések és a határidők jót tesznek, felgyorsítják a munkatempót. Az utóbbi években elég sok felkérést kaptam, kedvemre válogathattam közöttük. Különben nagyon sok félbemaradt jegyzetem és írásötletem halmozódott fel az elmúlt évtizedekben, amelyeknek egy részét szeretném a közeljövőben feldolgozni, illetve befejezni. A szerző igyekszik ellenállni az idő múlásának, és tájékozódni az élet egyre halmozódó eseményei között. Az alkotó nem tesz mást, mint hogy keresi magát a műveiben.

– *Min dolgozol most?*

– Nemrég fejeztem be egy balkáni útinaplómat, remélem, hamarosan olvasható lesz a *Kortárs* folyóiratban, de talán könyvként is megjelenik. 2018-ban öt barátommal bejártuk Boszniát, Montenegrót, Albániát és Macedóniát. Voltunk Szarajevóban, a Drina folyó partján fekvő Višegradban, Kasztrióta György (más néven Szkander bég) krujai fellegrvárában, ellátogattunk Ohridba, a Mavrovo Nemzeti Parkba (katonai szolgálatom nagy részét a macedón–albán határon húzódó hatalmas hegygerincen töltöttem) és Szkopjéba. De újabb versciklusokon is dolgozom: *Posztmodern folklór, Hétköznapi szürreál, Trash Talk*. 2020-ban – a világvárvány kellős közepén – nyugdíjas lettem, azóta egyre többet írok, és azt a sok kollázst is szeretném elkészíteni, amihez begyűjtöttem a betűket és képeket. Nyomasztó ez a felhalmozódás, hagynom kellene, hogy ezek a dolgok maguktól beszéljenek. Hogy túlbeszélik a nyelvet, túlbeszélnének mindent.

Perry Adams
2022